

پمپئو در ماه‌های آخر دولت ترامپ تنها تر از همیشه پروژه فشار به ایران را دنبال می‌کند

برش آخر پروژه فشار

رسانه‌های آمریکایی خبر داده‌اند که در جلسه امروز شورای امنیت سازمان قطعنامه پیشنهادی ایالات متحده برای تمدید تحریم‌های تسلیحاتی ایران به بحث و رای اعضا گذاشته خواهد شد. فارن پالیسی که مدعی شده متن قطعنامه پیشنهادی را در اختیار دارد نوشته که این سند خواستار تمدید بی‌قید و شرط و مدت تحریم‌های تسلیحاتی ایران شده است. فارن پالیسی اشاره کرده که این قطعنامه پیشنهادی به دنبال تحمیل تعهدات حقوقی جامع به کشورهای از جمله ملزم کردن آنها به مقابله با کشتی‌های باری ایران و توقیف آن به منظور تکمیل پازل فشار حداکثری است. در این خصوص رابرتز هم گفته که متن پیشنهادی آمریکا بسیار فراتر از تحریم‌های کنونی سازمان ملل علیه ایران است و در آن خواسته شده کشورها به مصادره اموال و دارایی‌های افراد و نهادهای ایرانی بپردازند.

بررسی این طرح در حالی قرار است در دستور کار شورای امنیت قرار گیرد که حدود یک‌ماه قبل، پیش‌نویسی از سوی ایالات متحده با همین موضوع میان اعضای شورای امنیت سازمان ملل توزیع شد، اما با مخالفت اعضا شرایط برای ورود آن به صحن ایجاد شد و حالا آمریکایی‌ها بدون تغییر در متنی که با مخالفت روبه‌رو شده بود و بدون گرفتن موافقت اعضای دائم و غیردائم، به دنبال آن هستند تا راسا این قطعنامه را در دستور کار قرار داده، رای موافق اعضا را برای آن بگیرند.

در این میان اما نکته مهم احتمال بالای ناکامی آمریکا در این کارزار است، اتفاقی که با وجود صفا آرای موافقان و مخالفان محتمل شده و در صورت وقوع اتفاقی مهم و پراهمیت ارزیابی خواهد شد. آمریکا مدت‌هاست که مصرا نه پیگیری یافتن راهی برای تمدید تحریم‌های تسلیحاتی ایران است، چه اینکه این تمدید از مسیر ساده‌تری یعنی بدون رجوع به قطعنامه ۲۲۳۱ با صدور قطعنامه جدیدی حاصل شود و چه اینکه کاخ سفید مجبور باشد راه دشوارتری را بیامیابد و ادعا کند همچنان عضو قطعنامه ۲۲۳۱ است و از آن مسیر با استفاده از مکانیسم ماشه ۲۲۳۱ را شکسته

و همه تحریم‌های قبلی را هم ذیل ۶ قطعنامه معلق شده در برجام، برگرداند. به همین منظور برایان هوک، مسئول قبلی پرونده ایران در وزارت خارجه آمریکا همراه با مایک پمپئو دیگر مسئولان مربوطه سفرهای متعددی را به کشورهای عضو شورای امنیت، کشورهای اروپایی و حتی کشورهای منطقه داشته‌اند تا اجماع لازم علیه ایران را به وجود آورند. هرچند با تکیه بر اخبار و روایت‌های این چند روز باید گفت که ظاهراً ناموفق بوده و نظرات اعضای دائم و غیردائم شورای امنیت حکایت از رای مخالف آنها با راهکارهای مدنظر کاخ سفید دارد. برای مثال خبرگزاری فرانسه گزارش مهمی را یکشنبه شب منتشر کرد و در آن توضیح داد که دیپلمات‌ها در سازمان ملل عنوان کرده‌اند مخالفت با قطعنامه پیشنهادی آمریکا به حدی گسترده است که بعید می‌دانند واشنگتن بتواند حتی حداقلی رای لازم برای تصویب را در جلسه به دست آورد؛ رایی که نشانه اکثریت است و اگر حاصل شود آن گاه تنها با وتوی یکی از اعضای دائم امکان شکسته شدن آن وجود خواهد داشت. این خبرگزاری توضیح می‌دهد که آمریکا نمی‌تواند آنقدر مساله را جدی جلوه داده و کار را مطابق میل خود پیش ببرد که روسیه یا چین به زحمت افتاده و مجبور شوند در مخالفت با قطعنامه پیشنهادی از حق و توان استفاده کنند. علاوه بر این برخی اخبار غیررسمی از جزئیات دیگری نیز حکایت دارد، اینکه کشورهای عضو غیردائم مانند نیجر، اندونزی و هند هم نظر نهایی خود را به آمریکا اعلام کرده و گفته‌اند که در این یک‌مورد حاضر نیستند به پیشنهاد آمریکایی‌ها رای موافق بدهند. در گزارش خبرگزاری فرانسه به نقل از دیپلمات‌های اروپایی گفته شده که سه کشور بنایی ندارند شرایطی ایجاد کنند که ذیل آن برجام فرو ریخته و ایران غیرقابل کنترل شود. در این خصوص البته باید طرح اروپایی‌ها را که حد وسطی از هدف نهایی آمریکا و مخالفت‌های چین و روسیه است، هم مدنظر داشت و به آن اشاره کرد. طرحی که اگر آمریکایی‌ها طی روزهای آینده به اهداف اولیه خود نرسند، احتمالاً به آن راضی و قانع خواهند بود و قبول

جنوبی و اندونزی و نیجر خواهند بود، هرچند این یک گمانه‌زنی با اتکا به برخی اظهارنظرهاست و ممکن است تغییر کند.

تلاش آمریکا فرای شورای امنیت

آمریکایی‌ها در میان ریزنی‌های خود، سرمایه‌گذاری زیادی روی هماهنگ شدن کشورهای عضو شورای همکاری‌های خلیج فارس کردند تا با حمایت آنها به کشورهای جهان بگویند که همسایه‌های ایران نگران توانمندی‌های تسلیحاتی تهران هستند. حالا به نظر می‌رسد که این تلاش‌ها هرچند به صورت نمادین، جواب داده و نامه روز یکشنبه اعضای این شورا به شورای امنیت سازمان ملل و درخواست تمدید تحریم‌های تسلیحاتی ایران نتیجه آن است. این نامه به امضای عربستان سعودی، بحرین، قطر، عمان، امارات و کویت رسیده است و در آن خواسته شده اعضای این شورا تدبیری برای مساله رفع تحریم‌های ایران در اکتبر آینده بیابند. نامه‌ای که در آن نقش عربستان سعودی بسیار پررنگ مشاهده می‌شود و ارسال آن دوروز قبل از جلسه شورای امنیت نشانه هماهنگی این کشورها با آمریکا است. در این خصوص البته قاطبه کارشناسان معتقدند که نه نگرانی از بابت رفع تحریم‌های تسلیحاتی ایران که فشارهای

می‌کنند برای مدتی مشخص مثلاً یک‌ساله تحریم‌های ایران تمدید و تصمیم‌گیری نهایی در شورای امنیت به تابستان سال آینده موکول شود، زمانی که ترامپ ممکن است در کاخ سفید نباشد. البته این طرح فعلاً موضوع بحث ما نیست.

موافقان و مخالفان آمریکا چه کسانی هستند؟

پمپئو و برایان هوک طی ماه‌های اخیر خیلی تلاش کرده‌اند موافقت‌های کشورها را جلب کنند، اما پیش‌بینی‌ها می‌گوید که احتمالاً جو شورای امنیت مشابه جلسه دهم تیرماه خواهد بود و تغییر محسوسی نخواهد کرد. در میان اروپایی‌ها هرچند برخی می‌گویند هر سه کشور تروئیکارای مثبت خواهند داد، اما قطعیتی پشت آن نیست، هرچند رای انگلیسی‌ها بعید است مغایر با نظر آمریکا باشد. جمهوری دومینیکن و بلژیک دیگر کشورهایی هستند که از آنها به عنوان موافقان ایده آمریکا نامبرده می‌شود یا تونس که چندی پیش میزبان برایان هوک بود و در جلسه گذشته شورا هم خواستار عاری‌سازی کامل خاورمیانه از جنگ‌افزار اتمی شده بود. مخالفان آمریکا به جز چین و روسیه که اعلام کرده‌اند به‌طور قطع به قطعنامه رای منفی خواهند داد، احتمالاً کشورهایی چون آفریقای

سفیر اسبق ایران در چین در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

اختلاف کنونی چین و روسیه با آمریکا «تاکتیکی» نیست

امنیت در دوره آقای احمدی نژاد قوی‌تر است. درحالی که آن زمان شورای امنیت و کل سازمان ملل پشت تحریم‌ها علیه ایران بود و الان فقط آمریکا پشت تحریم است. این تحریم از تحریم آن دوره ۱۰ برابر قوی‌تر است. بنابراین اگر آمریکا راسا دنبال این برنامه برود، به دلیل قدرت و توانایی‌ای که دارد می‌تواند یک سری اعمال نظر و نفوذ در سراسر جهان داشته باشد و به هیچ قانون و آیین‌نامه مشترکی خود را متعهد نمی‌داند. این تهدید بزرگی است برای کشورهایی که می‌خواهند در سازماندهی دنیا با هم کار کنند.

عدم تصویب قطعنامه برای آمریکا شکست محسوب می‌شود؟

شکست تعریف نسبی است. می‌توانیم برای آمریکا شکست حساب کنیم، ولی آمریکایی‌ها خروجی را می‌بینند. می‌گویند نتیجه این است که توانستیم این کار را انجام دهیم و ایران را از همه چیز محروم کنیم و ما می‌گوییم آمریکا در دنیا منزوی شده است. این هم درست است، چرا که آمریکا به تنهایی کار می‌کند و نمی‌تواند اجماع‌سازی کند، ولی کار خود را می‌کند.

دولت فعلی آمریکا به اجماع معتقد نیست

ما اکنون مراده و تجارت تسلیحاتی نداریم و ممکن است بعداً هم نداشته باشیم و شاید در ماجرا تفاوتی نکند، مساله این است که اجماع‌سازی و فقدان آن اهمیت دارد؟

دولت فعلی آمریکا به اجماع‌سازی معتقد نیست. به عبارت دیگر تنها برای اینکه دهان رقبای داخلی خود را ببندد، تلاش‌های اینجینینی می‌کند. ترامپ معتقد است یکجانبه می‌تواند این کارها را انجام دهد.

در صورت عدم موفقیت آمریکا در جلسه امروز، آنها چه تصمیمی خواهند گرفت و چه رفتاری می‌کنند؟

همان‌طور که قبلاً گفته‌اند آمریکایی‌ها معتقدند جزء قطعنامه ۲۲۳۱ هستند و می‌توانند به صورت انفرادی طبق مفاد آن علیه ایران اقدام کنند، لذا به نظر می‌رسد در صورت عدم موفقیت می‌خواهند یکجانبه علیه ایران اقدام کنند، آنها احتمالاً از قطعنامه شورای حکام هم علیه ما استفاده خواهند کرد و تلاش می‌کنند با استفاده از مکانیسم ماشه تمام تحریم‌ها بازگردند که در آن صورت تحریم‌های تسلیحاتی را هم شامل می‌شود.

درباره استفاده آمریکا از مکانیسم ماشه حتی اروپا هم مخالفت خود را بیان کرده است.

برای ۲۲۳۱ تعریف حقوقی متفاوتی از سوی هر طرف بیان شده است و آمریکایی‌ها هم تعریفی کرده‌اند و روی تعریف خود ایستاده‌اند. باید ببینیم روی تعریف‌شان چقدر می‌توانند در صحنه بین‌المللی جلو بروند و آیا می‌توانند موفقیتی کسب کنند یا خیر. در این خصوص به‌نظرم نباید پیش‌بینی کنیم که آمریکا صد درصد شکست می‌خورد، چون امکان‌های بین‌بینی هم وجود دارد. مثلاً طرح فرانسوی‌ها که مطرح کرده‌اند برای اینکه درگیری بین قدرت‌های بزرگ ایجاد نشود، تحریم تسلیحاتی ایران را برای یک سال دیگر تمدید کنیم. این یک حد وسط است و در این شرایط کار قدری سخت می‌شود.

استاد روابط بین‌الملل در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

عمان و قطر مواضع ضد ایرانی خود را با پیام خصوصی نرم‌تر می‌کنند

ضمن اینکه موضع آنها در مواردی که احساس تهدید از سوی ایران داشته به یکدیگر نزدیک می‌شود، از این رو در حال حاضر نیز این احساس وجود دارد که اگر تمدید تحریم تسلیحاتی ایران صورت نگیرد، جمهوری اسلامی می‌تواند به برخی از سلاح‌های جدید دست یابد طوری که موازنه نظامی و تسلیحاتی در منطقه را به شدت تغییر خواهد کرد و مجموعه کشورهای شورای همکاری خلیج فارس را در یک وضعیت ضعیف قرار می‌دهد.

عمان و قطر مواضع خود را با پیام خصوصی نرم می‌کنند با توجه به اختلاف حیاتی قطر و عربستان و ضمن اینکه پس از ترور سردار سلیمانی اولین کشوری که رسماً به ایران آمد قطر بود، آیا اقدام اخیر آنها می‌تواند پیام خاصی برای ایران داشته باشد؟

شورای همکاری خلیج فارس، مجموعه‌ای است که مقر آن در ریاض قرار داشته و دستورالعمل و بیانیه‌های این شورا تا حد زیادی تحت تاثیر اهداف سعودی‌هاست؛ یعنی درست است که قطر به‌عنوان عضوی از شورای همکاری فعالیت می‌کند اما این درخواست‌ها نامه‌ای که به شورای امنیت داده شد، نمی‌تواند وجه عمانی را پررنگ کند؛ از این رو احتمالاً با پیام‌ها و بیانیه‌های خصوصی سعی خواهند کرد این موضع را به نوعی نرم‌تر کنند. البته به‌نظر می‌رسد، وقتی مطالبه‌ای از سوی آمریکایی‌ها مطرح شود، عربستان به‌عنوان عضو مهم شورای همکاری آن را مطرح می‌کند بنابراین مخالفت کشورهایی همانند قطر و عمان تا حد زیادی با فشار آمریکا روبه‌رو خواهد شد و آنها نخواسته‌اند در این وضعیت با نگاه منفی آمریکا روبه‌رو شوند. در واقع اگر موضوع خاصی بود که صرفاً به سعودی‌ها مربوط می‌شد این کشورها نیز مشارکت خود را تغییر می‌دادند.

آیا سفر اخیر برایان هوک به منطقه می‌تواند در صدور چنین نامه‌ای موثر باشد؟

برایان هوک به‌عنوان مسئول وقت پرونده ایران در آمریکا در چند ماه گذشته یکی از مهم‌ترین دستور کارهایی که پیگیری کرده است، بحث اجماع‌سازی و ریزنی برای تمدید تحریم تسلیحاتی ایران بود.

او در این زمینه با کشورهای مختلف دنیا از جمله اعضای شورای امنیت ریزنی کرد و در سفر به کشورهای خلیج فارس نیز این موضع را ادامه داد.

البته کشورهای همانند چین و روسیه و کشورهای اروپایی اعلام کردند با تمدید تحریم تسلیحاتی ایران مخالف هستند و از این طرح حمایت نمی‌کنند اما سایر کشورها به دلیل نوع خاص روابطی که با آمریکا دارند قطعاً نمی‌توانند استقلال عمل لازم را در برابر مطالبات آمریکا داشته باشند.

علی اکبر اسدی، استادیار روابط بین‌الملل پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و کارشناس مسائل جنوب غرب آسیا در گفت‌وگو با «فرهیختگان» به تحلیل نامه اخیر شورای همکاری خلیج فارس به شورای امنیت سازمان ملل و درخواست اعضای آن برای تمدید تحریم‌های تسلیحاتی ایران پرداخت.

مشروح این گفت‌وگو در ادامه از نظرات می‌گذرد.

با توجه به نامه اخیر شورای همکاری خلیج فارس سوال این است که چرا یک اجماع بین ۶ کشور از جمله عمان و قطر اتفاق افتاد و خواستار تمدید تحریم تسلیحاتی ایران شدند؟

یک بحث مهمی که در خصوص شورای همکاری وجود دارد این است که روابط هر یک از کشورها با ایران متنوع است و همان‌طور که قطر و عمان روابط نزدیک‌تری با ایران دارند، عربستان، امارات و بحرین روابط دورتری دارند و کویت نیز یک موضع میانه‌تری نسبت به ایران دارد، اما به‌نظر می‌رسد در برخی از موارد از جمله بحث‌هایی که مربوط به افزایش قدرت تنها جمعی ایران است، این کشورها نگاه نزدیکی دارند و این نکته مهمی است.

چنانچه آنها احساس کنند در مواردی ایران با به‌دست آوردن تکنولوژی یا تسلیحات می‌تواند از موضع تدافعی به تهاجمی برسد، به دلیل نزدیکی جغرافیایی احساس تهدید می‌کنند؛ حتی در کشوری همانند قطر که روابط نزدیک‌تری با ایران دارد، وجود دو پایگاه آمریکایی در قطر و احتمال درگیری و رویارویی ایران و آمریکا در مقاطع مختلف از جمله دلایل این نگرانی‌هاست. البته نمی‌توان گفت آنها با بحث رویارویی با ایران کنار می‌آیند و وجود پایگاه آمریکایی‌ها در این کشور ممکن است قطر را هم درگیر کند، اما در مجموع شاید بتوان گفت این کشورها تحت تاثیر مطالبات و خواسته‌های آمریکایی‌ها قرار گرفته‌اند. درست است که قطر و عمان به‌عنوان کشورهایی نزدیک به ایران موضع متفاوتی دارند، اما با توجه به ضعف‌هایی که به‌عنوان یک بازیگر کوچک در روابط بین‌الملل دارند، در برخی از موارد تحت تاثیر مطالبات و منافع بازیگران بزرگ از جمله آمریکا قرار می‌گیرند.

نمی‌توانند اجماع لازم را در شورای امنیت ایجاد کنند از سوی دیگر آمریکایی‌ها برای تمدید تسلیحاتی ایران در وضعیت بسیار بدی هستند و قرائن و شواهد نشان می‌دهد آنها نمی‌توانند اجماع لازم را در شورای امنیت ایجاد کرده و تحریم تسلیحاتی ایران را تمدید کنند.

بر همین اساس احتمالاً مطالبه آمریکایی‌ها در موضع اخیر کشورهای حاشیه خلیج فارس، تاثیرگذار بوده